

**Wyrok z dnia 19 października 1994 r.
II URN 33/94**

1. Okres pracy sezonowej, jako okres składkowy, podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia od którego zależy wysokość świadczeń emerytalno-rentowych.

2. Pominięcie w ocenie dowodów pisemnego oświadczenia zmarłego świadka oznacza brak wszechstronnego rozważenia całokształtu materiału dowodowego sprawy.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), SA: Barbara Wagner,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 19 października 1994 r. sprawy z wniosku Zenona P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o wysokość renty inwalidzkiej, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni z dnia 23 grudnia 1993 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 17 listopada 1992 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał Zenonowi P. rentę inwalidzką trzeciej grupy od dnia 1 sierpnia 1992 r. przy ustaleniu, że wnioskodawca wykazał 15 lat, 6 miesięcy i 16 dni zatrudnienia.

W dniu 22 grudnia 1992 r. wnioskodawca zwrócił się o zaliczenie dalszych okresów zatrudnienia przy melioracji w Spółkach Wodnych od dnia 1 kwietnia 1964 r. do dnia 30 grudnia 1969 r. oraz od 5 czerwca 1972 r. do 15 grudnia 1975 r., przedstawiając na te okoliczności dowody z pisemnych oświadczeń świadków.

Decyzją z dnia 2 marca 1993 r. organ rentowy odmówił zaliczenia wnioskodawcy dalszych okresów zatrudnienia, oceniając przedstawione dowody za mało wiarygodne, skoro jeden ze świadków nie był współpracownikiem wnioskodawcy, a nadto przebieg jego pracy zawodowej wskazuje na dorywczy lub sezonowy charakter zatrudnienia.

Odwołanie wnioskodawcy zostało oddalone przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku z siedzibą w Gdyni wyrokiem z dnia 23 grudnia 1993 r., [...]. Wyrok ten uprawomocnił się bez zaskarżenia. W uzasadnieniu tego wyroku, sporządzonym na żądanie Sądu Najwyższego w trybie art. 419 § 3 k.p.c. Sąd Wojewódzki stwierdził m.in., że pisemne oświadczenie świadka Henryka Kisielewskiego nie może być uwzględnione przy ocenie materiału dowodowego, gdyż świadek ten z uwagi na zgon nie mógł być przesłuchany przez Sąd.

Wyrok ten został zaskarżony rewizją nadzwyczajną przez Ministra Sprawied-

liwości. Skarżący zarzucił rażące naruszenie art. 3 § 2 k.p.c. oraz art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) w związku z art. 5 pkt 2 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), a nadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu do ponownego rozpoznania. Minister Sprawiedliwości w szczególności wywiódł, że sam fakt wykonywania przez pracownika pracy sezonowo nie wyklucza zaliczenia jej do stażu, od którego zależy wymiar świadczenia emerytalno-rentowego. Przy takim zatrudnieniu pracownik podlega z reguły pełnemu ubezpieczeniu społecznemu i jest to wobec tego okres składkowy. Przyjęcie więc zatrudnienia wnioskodawcy przy pracach sezonowych w okresach lat 1964-1969 oraz 1972-1975 miałyby wpływ na wymiar renty wnioskodawcy. Zdaniem skarżącego, gdyby Sąd odmówił wiarygodności zaoferowanym przez wnioskodawcę środkom dowodowym to budziłoby to poważne wątpliwości. Wnioskodawca sporne okresy powołał już w pierwszym wniosku o rentę oraz przedstawił je w ankiecie personalnej wypełnionej w dniu 1 czerwca 1987 r. Organ rentowy dwukrotnie zwracał się do Gospodarstwa Hodowli Zarodowej w J. o akta osobowe wnioskodawcy, jednakże decyzję odmowną wydał przed uzyskaniem tego materiału dowodowego. Brak możliwości przedstawienia oryginalnych dowodów zatrudnienia uprawdopodobnił wnioskodawca zaświadczeniem Związku Spółek Wodnych w O. z dnia 17 grudnia 1992 r., stwierdzającym, że brak jest w archiwum dokumentacji byłego Powiatowego Związku Spółek Wodnych w M. z lat 1964-1975. Pracę wnioskodawcy potwierdził świadek Henryk K. w oświadczeniu z dnia 20 lipca 1988 r. Nie mógł tego zeznania powtórzyć przed sądem ze względu na zgon. Drugi ze świadków również potwierdził sporne okresy zatrudnienia, co też uczynił sam wnioskodawca. Minister Sprawiedliwości zarzucił, że w toku postępowania nie zażądano od wnioskodawcy książeczki ubezpieczeniowej, w której mogłyby istnieć zapisy poświadczające sporne zatrudnienie wnioskodawcy. W tej sytuacji, zdaniem skarżącego, sprawa została rozstrzygnięta przedwcześnie, przed dostatecznym wyjaśnieniem wszystkich istotnych jej okoliczności. Zdaniem Ministra Sprawiedliwości, przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy uzyskać akta emerytalne Henryka K., [...], które mogą zawierać bliższe informacje o osobach zatrudnionych w spornym okresie w Powiatowym Związku Spółek w M. Zdaniem skarżącego pozbawienie wnioskodawcy wyższej renty inwalidzkiej (również w przyszłości) stanowi naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym przedstawiciel Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i prokurator wnieśli o uwzględnienie rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 3 § 2 k.p.c. sąd powinien dążyć do wszechstronnego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy. W szczególności sąd powinien z urzędu podejmować czynności dopuszczalne według stanu sprawy jakie uzna za potrzebne do uzupełnienia materiału i dowodów przedstawionych przez strony. Należy uznać, że obowiązek podejmowania przez sąd z urzędu czynności potrzebnych do uzupełnienia materiału dowodowego występuje w szczególności w sprawach z zakresu ubezpieczenia społecznego zwłaszcza, gdy strona (tak jak wnioskodawca w niniejszej

sprawie) wykazuje nieporadność w formułowaniu twierdzeń i wniosków.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Zasada swobodnej oceny dowodów formułowana w tym przepisie opiera się więc na koniecznym rozważeniu całokształtu materiału dowodowego, bez pominięcia jakichkolwiek środków dowodowych. Pisemne oświadczenie zmarłego świadka jest dowodem, który musi być rozważony przy wszechstronnej ocenie materiału sprawy, co w niczym nie narusza zasady bezpośredniości.

Omawiane przepisy zostały rażąco naruszone przez Sąd Wojewódzki, który nie rozszerzył postępowania dowodowego o dokumenty wskazane w rewizji nadzwyczajnej. Mogły się one przyczynić do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy. Pominięcie w ocenie dowodów pisemnego oświadczenia zmarłego świadka oznacza brak wszechstronnego rozważenia całokształtu materiału dowodowego sprawy, naruszające zasadę swobodnej oceny dowodów.

Skutkuje to uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania na zasadzie art. 422 § 2 k.p.c. Uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej nie stało na przeszkodzie przekroczenie terminu określonego art. 421 § 2 k.p.c., gdyż pozbawienie wnioskodawcy wyższej renty inwalidzkiej w sprawie, w której nie wyjaśniono wszystkich istotnych okoliczności, stanowi także naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

=====